ਹਮ ਰੁਲਤੇ ਫਿਰਤੇ ਕੋਈ ਬਾਤ ਨ ਪੂਛਤਾ

ਗੁਰ ਸਤਿਗੁਰ ਸੰਗਿ ਕੀਰੇ ਹਮ ਥਾਪੇ।।

ਇਸ ਮਾਣ ਦਾ ਕਾਰਨ ਆਪ ਆਪਣੀ ਘਾਲ ਨਹੀਂ ਪਰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਦੀ ਮਿਹਰ ਹੀ ਦੱਸ ਰਹੇ ਹਨ। ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ 'ਕੀਰਾ' (=ਕੀੜਾ) ਕਹਿਕੇ ਸਿਖੀ ਸਿਦਕ ਦੀ ਪੂਰੀ ਨਿਰਮਾਣਤਾ ਵਿਚ ਹਨ। ਜੋ ਪਿਆਰ ਸਤਿਕਾਰ ਕੌਮ ਵਲੋਂ ਆਪ ਨੂੰ ਮਿਲਿਆ, ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਕੇ ਆਪ ਖੁਸ਼ ਹੋਕੇ ਤੇ ਫੁਲ ਫੁਲ ਬਹਿਣ ਦੀ ਥਾਂਵੇਂ ਓਹੋ ਗੁਰੂ ਮਿਹਰ ਦਾ ਦੱਸਕੇ ਗੁਰੂ ਦਰ ਤੇ ਜਾ ਟਿਕਾਉਂਦੇ ਹਨ, ਆਪਣੇ ਨਿਜੱਤਵ ਉਪਰ ਨਹੀਂ ਧਰਨ ਦਿੰਦੇ। ਮਾਨੋ ਆਏ ਸਿਹਰੇ ਨੂੰ ਆਪ ਅਪਣੇ ਗਲੇ ਲਈ ਨਹੀਂ ਸ੍ਰੀਕਾਰਦੇ ਪਰ ਗੁਰੂ ਦਰ ਅਰਪਨ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਤੇ ਫਿਰ ਗੁਰੂ ਦਰ ਚੜ੍ਹੇ ਸਿਹਰੇ ਨੂੰ 'ਗੁਰੂ ਕਾ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ' ਸਮਝਕੇ ਸੀਸ ਤੇ ਚਾਉਂਦੇ ਹਨ।'

—o—

ਕੀਰਤਨ, ਕੀਰਤਨੀਆਂ ਅਤੇ ਫਕੀਰ

ਕੀਰਤਨ ਹੈ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਜਸ ਕਰਨਾ, ਉਸ ਦੇ ਗੁਣਾਂ ਦਾ ਰਾਗ ਵਿਚ ਗਾਇਨ ਕਰਨਾ, ਸਿਫਤ ਸਲਾਹੁਤ ਕਰਨੀ। ਗੁਰਮਤਿ ਤੇ ਗੁਰ ਸਿਖੀ ਵਿਚ ਕੀਰਤਨ ਦੀ ਬੜੀ ਮਹਿਮਾ ਹੈ, ਇਸ ਨੂੰ ਇਕ ਅਮੋਲਕ ਦਾਤ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਤਾਂ 'ਕੀਰਤਨ ਨਿਰਮੋਲਕ ਹੀਰਾ' ਕਿਹਾ ਹੈ। ਕਿਉਂ? ਇਸ ਲਈ ਕਿ ਇਹ ਅਮੁੱਲ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਹੈ ਜੋ ਮਨਾਂ ਦੀ ਮੈਲ ਕਟਦਾ ਹੈ ਤੇ ਦੁਰਮਤਿ ਨੂੰ ਨਾਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ:- 'ਜੋ ਜੋ ਕਥੈ ਸੁਨੈ ਹਰਿ ਕੀਰਤਨੁ ਤਾਕੀ ਦੁਰਮਤਿ ਨਾਸ'। ਹਾਂ, ਦੁਖਾਂ ਕਲੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਮੇਟਕੇ ਇਹ ਪਰਮ ਸੁਖ ਬਖਸ਼ਦਾ ਹੈ:- 'ਨਾਨਕ ਸੁਖੁ ਪਾਇਆ ਹਰਿ ਕੀਰਤਨੁ ਮਿਟਿਓ ਸਗਲ ਕਲੇਸਾ'। ਮਨ ਦੇ ਸ਼ੀਸ਼ੇ ਦੀ ਜਨਮਾਂ ਜਨਮਾਂਤਰਾਂ ਦੀ ਮੈਲ ਨੂੰ ਕੱਟ ਕੇ ਉਸ ਵਿਚ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਪ੍ਰੇਮ ਦਾ ਰੰਗ ਰਸ ਚਿੱਤ੍ਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਜੀਵ ਨੂੰ ਸਾਂਈਂ ਦੀ ਮਿਹਰ ਦਾ ਪਾਤ੍ਰ ਬਣਾਕੇ ਉਸ ਨਾਲ ਜੋੜ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਕੀਰਤਨ ਦਾਤਾ ਹੈ ਹਰੀ ਧਨ ਦਾ, ਜਿਸ ਧਨ ਨੂੰ ਖਾਣ ਖਰਚਣ ਨਾਲ ਤੋਟ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ, ਸਗੋਂ ਜਿੰਨਾਂ ਵਰਤੋ ਉਤਨਾ ਵਧਦਾ ਹੈ। ਹਾਂ, ਇਹ ਕੀਰਤਨ ਮਨ ਦੀ ਧਰਤੀ ਨੂੰ ਵਾਹ, ਗੋਡ ਤੇ ਜਲ ਖਾਦ ਸਿੰਜਕੇ ਨਾਮ ਦੇ ਬੀਜਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਤੇ ਜਦ ਇਹ ਬੀਜ ਬੀਜਿਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਫਿਰ ਮਨ ਦੇ ਖੇਤ, ਹਾਂ, ਮਨ ਦੇ ਬਾਗ਼ ਦੇ ਖੇੜੇ ਦੀ ਪ੍ਰਤਿਪਾਲਾ ਤੇ ਸੰਭਾਲ ਕਰਦਾ ਹੈ:-

ਸਭ ਦਿਨਸੁ ਰੈਣਿ ਗੁਣ ਉਚਰੈ ਹਰਿ ਹਰਿ ਲਿਵ ਉਰਿ ਲਿਵ ਲਾਗੁ।।

ਸਭੁ ਤਨੁ ਮਨੁ ਹਰਿਆ ਹੋਇਆ ਮਨ ਖਿੜਿਆ ਹਰਿਆ ਬਾਗੁ।।

(ਵਾਰ ਬਿਲਾਵਲ ਮ: ੪)

ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਨੇ ਤਾਂ ਸਾਨੂੰ ਇਹ ਬੀ ਦੱਸ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਹਰੀ ਕੀਰਤਨ ਮਨੁਖ ਦਾ ਜਨਮ ਮਰਨ, ਆਵਾਗੌਣ ਮੇਟ ਦਿੰਦਾ ਹੈ: 'ਹਰਿ ਦਿਨ ਰੈਨਿ ਕੀਰਤਨ ਗਾਈਐ।। ਬਹੁੜਿ

www.sikhbookclub.com

ਨ ਜੋਨੀ ਪਾਈਐ।।' ਜਿਥੇ ਕੀਰਤਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਸਥਾਨ ਵੈਕੁੰਠ ਸਮਾਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ: 'ਤਹਾ ਬੈਕੁੰਠ ਜਹ ਕੀਰਤਨ ਤੇਰਾ' ਪੰਚਮ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਫੁਰਮਾਨ ਹੈ; ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਕੀਰਤਨ ਦੇ ਮੰਡਲ ਵਿਚ ਰਹਿਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਨੇੜੇ ਜਮ ਦੇ ਦੂਤ ਨਹੀਂ ਫਟਕ ਸਕਦੇ। ਕੀਰਤਨ ਮੰਡਲ ਵਿਚ ਜਮ ਦੂਤ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਹੀ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਜਮ ਰਾਜ ਦੀ ਤਾੜਨਾ ਹੈ ਕਿ ਖ਼ਬਰਦਾਰ; ਤੁਸਾਂ ਕੀਰਤਨ ਮੰਡਲ ਵਿਚ ਵੱਸਦੇ ਕਿਸੇ ਜੀਵ ਨੂੰ ਫੜਨ ਨਹੀਂ ਜਾਣਾ, ਜੇ ਜਾਓਗੇ ਤਾਂ ਨਾਹੀ ਮੈਂ ਤੇ ਨਾਹੀ ਤੁਸੀਂ ਛੁੱਟ ਸਕੋਗੇ:-

ਜਹ ਸਾਧੂ ਗੋਬਿੰਦ ਭੰਜਨੁ ਕੀਰਤਨੁ ਨਾਨਕ ਨੀਤ।।
ਣਾ ਹਉ ਣਾ ਤੂੰ ਣਹ ਛੁਟਹਿ ਨਿਕਟਿ ਨ ਜਾਈਅਹੁ ਦੂਤ।।

(ਗਉੜੀ ਬਾ: ਆ: ਮ: ੫)

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦਾ ਕੀਰਤਨ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਰਮਾਂ ਤੋਂ ਬੀ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਰਮ ਹੈ:- 'ਹਰਿ ਕੀਮਤ ਸਾਧ ਸੰਗਤਿ ਹੈ ਸਿਰ ਕਰਮਨ ਕੈ ਕਰਮਾ।' ਇਹ ਦੋਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਸਹਾਈ ਹੈ। ਇਸ ਜਗਤ ਵਿਚ ਇਹ ਅਪਦਾ ਤੇ ਭਉ ਨੂੰ ਮੇਟਦਾ ਹੈ, ਮਨ ਨੂੰ ਨੱਸਣ ਭੱਜਣ ਤੇ ਭਟਕਣ ਤੋਂ ਰੋਕ ਕੇ ਸੀਤਲਤਾ ਬਖ਼ਸ਼ਦਾ ਤੇ ਸਹਿਜ ਸੁਖਾਂ ਵਿਚ ਟਿਕਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਪੰਜੇ ਵਿਕਾਰ ਵੱਸ ਵਿਚ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਤੇ ਹਉਮੈ ਤੋਂ ਛੁਟਕਾਰਾ ਦਿਵਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਸੋ ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਦੁਖ ਆਪੇ ਹੀ ਦੂਰ ਰਹਿਣੇ ਹੋਏ। ਇਹ ਤਾਂ ਹੋਈ ਇਸ ਕੀਰਤਨ ਦੀ ਇਸ ਲੋਕ ਵਿਚ ਸਹੈਤਾ, ਪਰਲੋਕ ਵਿਚ ਜੀਵ ਦਾ ਜਨਮ ਮਰਨ ਮੇਟਕੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੀ ਦਰਗਾਹ ਵਿਚ ਅਪੜਾ ਦਿੰਦਾ ਤੇ ਸ਼ਰਨ ਵਿਚ ਸਮਾਈ ਬਖਸ਼ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਸੋ ਐਸਾ ਕੀਰਤਨ ਕਰਿ ਮਨ ਮੇਰੇ।। ਈਹਾ ਊਹਾ ਜੋ ਕਾਮਿ ਤੇਰੈ।।'

'ਨਿਰਮੋਲਕ ਹੀਰਾ' ਕੀਰਤਨ ਦੇ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਕੀਰਤਨੀਏ ਦੀ ਬੀ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਮਹਿਮਾ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ 'ਭਲਾ' ਕਿਹਾ ਹੈ, 'ਭਲੋ ਭਲੋ ਰੇ ਕੀਰਤਨੀਆ'। ਇਹ ਕੀਰਤਨੀਏ ਨੂੰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਥਾਪੜਾ ਹੈ, ਬਖ਼ਸ਼ਿਸ਼ ਹੈ, ਅਪਾਰ ਬਖ਼ਸ਼ਿਸ਼, ਪਰ ਤਾਂ ਜੇ ਉਹ ਮਾਇਆ ਦੇ ਧੰਧ ਸੁਆਉ ਛੱਡਕੇ ਇਕ ਓਅੰਕਾਰ ਦੀ ਧੁਨਿ ਲਗਾ ਕੇ ਇਕੋ ਰਾਗ ਅਲਾਪੇ। ਐਸੇ ਕੀਰਤਨੀਏ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਇਹ ਖਿਤਾਬ ਫ਼ਖ਼ਰ ਯੋਗ ਹੈ। ਪਰ ਜਗਤ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਵਲੋਂ ਦਿਤੀ ਗਈ ਵਾਹਵਾ ਕੀਰਤਨੀਏ ਨੂੰ ਸੁਖਦਾਈ ਨਹੀਂ, ਉਹ ਉਸ ਨੂੰ ਉੱਚੇ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਦੇ ਪੱਧਰ ਤੋਂ ਡੇਗਣ ਵਾਲੀ ਹੈ। ਕਿਉਂ ? ਇਸ ਨੁਕਤੇ ਪਰ ਇਕ ਵਾਰ ਸਤਿਕਾਰ ਯੋਗ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਭਾਈ ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ, ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਆਏ ਕੁਝ ਕੀਰਤਨੀਏ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਸਮਝਾਉਂਦਿਆਂ ਕੁਝ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਰੌਸ਼ਨੀ ਪਾਈ ਸੀ:-

"ਕੀਰਤਨ ਬੜੀ ਅਮੋਲਕ ਦਾਤ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਬਖਸ਼ੇ। ਪਰ ਕੀਰਤਨ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਬੜਾ ਸੰਭਲਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਸ਼ੈ ਲਾਭਕਾਰੀ ਬੜੀ ਭਾਰੀ ਹੈ, ਪਰ ਡੇਗਣ ਵਾਲੀ ਬੀ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਬੜੀ ਸਾਵਧਾਨਤਾ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਡੇਗਣ ਵਾਲੀ ਕਿਉਂ ? ਇਸ ਲਈ ਕਿ ਜੇ ਕੀਰਤਨ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਅਭਿਮਾਨ ਤੇ ਹੰਕਾਰ ਆ ਜਾਏ ਤਾਂ ਪਾਪਾਂ ਦੀ ਪੰਡ ਭਾਰੀ ਹੋ ਜਾਏਗੀ। ਜੇ ਕੀਰਤਨ ਦੇ ਸਮੇਂ ਚਿਤ ਵਿਚ

www.sikhbookclub.com

ਇਹ ਆ ਗਿਆ ਕਿ ਸ੍ਰੋਤੇ ਪ੍ਰਸੰਨ ਹੋ ਜਾਣ, ਇਸਤ੍ਰੀਆਂ ਦ੍ਰਵ ਜਾਣ; ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੇ ਕੀਰਤਨ ਵਿਚ ਸਮਰੱਥਾ ਹੈ ਤੇ ਉਸ ਦੀ ਮਨ ਦੀ ਮੁਰਾਦ ਪੂਰੀ ਹੋ ਜਾਏਗੀ, ਸ੍ਰੋਤੇ ਇਸਤ੍ਰੀ ਮਰਦ ਪ੍ਰਸੰਨ ਹੋ ਜਾਣਗੇ ਪਰ ਗਿਰਾਉ ਕਿੰਨਾ ਕੁ ਹੋਵੇਗਾ ? ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਲਗਾ ਲਓ। ਇਸ ਲਈ ਕੀਰਤਨੀਆਂ ਸਦਾ ਦਿਲ ਵਿਚ ਇਹ ਧਾਰਕੇ ਕੀਰਤਨ ਕਰੇ ਕਿ ਮੈਂ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇ ਹਜ਼ੂਰ ਕੀਰਤਨ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹਾਂ, ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੇ ਗੁਣ ਗਾਇਨ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹਾਂ, ਮੈਂ ਗੁਰੂ ਤੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਸੰਨ ਕਰਨਾ ਹੈ, ਉਸ ਦੀ ਮਿਹਰ ਦਾ ਪਾਤ੍ਰ ਬਣਨ ਲਈ; ਸੁਣਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਬੀ ਉਸ ਨਾਲ ਜੋੜਨਾ ਹੈ। ਸ੍ਰੋਤਿਆਂ ਬਾਬਤ ਉਸ ਨੂੰ ਚੇਤਾ ਹੀ ਨਾ ਆਵੇ ਕਿ ਉਹ ਬੈਠੇ ਬੀ ਹਨ ਕਿ ਨਹੀਂ, ਸਾਹਮਣੇ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਬਾਬਾ ਹੋਵੇ, ਰਸਨਾ ਉਸ ਦੀ ਸਿਫਤ ਸਲਾਹ ਵਿਚ ਰਸ ਲੈ ਰਹੀ ਹੋਵੇ, ਉਸ ਦਾ ਕੀਰਤਨ ਸਹੀ ਅਰਥਾਂ ਵਿਚ ਕੀਰਤਨ ਹੋਵੇਗਾ, ਕਿਉਂ ਜੋ ਉਸ ਦੇ ਕੀਰਤਨ ਵਿਚ ਸਤਿਗੁਰੂ ਆਪ ਵਰਤ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਐਸਾ ਕੀਰਤਨ ਸ੍ਰੋਤਿਆਂ ਦੀਆਂ ਮੈਲਾਂ ਬੀ ਧੋਵੇਗਾ, ਉੱਜਲ ਮਨਾਂ ਵਿਚ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਪ੍ਰੇਮ ਪੈਦਾ ਕਰੇਗਾ ਅਤੇ ਕੀਰਤਨੀਏ ਨੂੰ ਬੀ ਗੁਰੂ ਨਦਰਾਂ ਵਿਚ ਪ੍ਰਵਾਣ ਕਰਾਵੇਗਾ ਤੇ ਉਸ ਦੀ ਨਾਮ ਦੀ ਰੌ ਉਤਸ਼ਾਹ ਵਿਚ ਹੋਕੇ ਜਾਰੀ ਰਹੇਗੀ।

"ਕੀਰਤਨੀਏ ਲਈ ਜਗਤ ਦੀ ਵਾਹਵਾ ਬੜੀ ਹਾਨੀਕਾਰਕ ਹੈ। ਸੁੱਚੇ ਕੀਰਤਨੀਏ ਨੂੰ ਜਗਤ ਇਸੇ ਲਈ ਹੀ ਡੇਗਦਾ ਹੈ। ਜਗਤ ਕੱਖ (ਘਾਹ ਤੂੜੀ) ਪਾਕੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ (ਦੁੱਧ) ਚੋਣਾ ਜਾਣਦਾ ਹੈ, ਤੇ ਜਗਤ ਦਾ ਰਵੱਯਾ ਹਰ ਪਾਸੇ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਵਰਤ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਹੀ ਕੀਰਤਨੀਆਂ ਬਚ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨੇ ਇਕ ਨਾਮ ਤੇ ਟੇਕ ਰੱਖੀ ਹੋਵੇ, ਜੋ ਕੀਰਤਨ ਸਤਿਗੁਰੂ ਨੂੰ ਸੁਣਾਉਂਦਾ ਹੋਵੇ, ਜਗਤ ਦੀ ਨਿੰਦਾ ਉਸਤੁਤਿ ਤੋਂ ਬੇਪ੍ਰਵਾਹ ਹੋਵੇ। ਹਾਂ ਐਸੇ ਕੀਰਤਨੀਏ ਦੀ ਸਤਿਗੁਰ ਬਾਹੁੜੀ ਕਰਦਾ ਹੈ:

"ਕੀਰਤਨੀਏ ਨੂੰ ਕੀਰਤਨ ਵੇਲੇ ਸਦਾ ਇਸ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਰਹਿਣਾ ਚਾਹੀਏ ਕਿ ਮੈਂ ਕੀਰਤਨ ਆਪਣੇ ਇਸ਼ਟ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਸੁਣਾ ਰਿਹਾ ਹਾਂ। ਦੀਵਾਨ ਵਿਚ ਭਾਵੇਂ ਕਿਉਂ ਨਾ ਕੋਈ ਰਾਜਾ ਮਹਾਰਾਜਾ ਬੈਠਾ ਹੋਵੇ, ਕੀਰਤਨੀਏ ਦਾ ਧਿਆਨ ਉਧਰ ਜਾਣਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਚਾਹੀਏ ਕਿ ਮੈਂ ਕੀਰਤਨ ਮਨੁੱਖ ਰਾਜੇ ਨੂੰ ਸੁਣਾ ਰਿਹਾ ਹਾਂ। ਕਿਉਂਕਿ .ਪ੍ਰਤੱਖ ਵਿਚ ਜੇ ਰਾਜਾ ਪ੍ਰਸੰਨ ਹੋ ਗਿਆ ਤਾਂ ਉਹ ਮਾਯਾ ਦੇਵੇਗਾ। ਮਾਇਆ ਕੀ ਸਾਰੇਗੀ? ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਕੰਮ, ਪਰ ਚਿਤ ਦੀ ਬ੍ਰਿਤੀ ਸਤਿਗੁਰ ਨਾਨਕ ਦੇ ਦਰੋਂ ਨੀਵੀਂ ਹੋ ਕੇ ਇਕ ਮਾਨੁਖ ਦੇ ਬੂਹੇ ਤੇ ਯਾਚਕ ਬਣ ਖੜੋਵੇਗੀ। ਮਾਨੁਖ ਸਿਵਾਏ ਮਾਇਆ ਦੇ ਹੋਰ ਕੀਹ ਦੇ ਸਕਦਾ ਹੈ ਤੇ ਮਾਇਆ ਪਰਲੋਕ ਵਿਚ ਕੀ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ?

"ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਵਾਹਵਾ ਬੀ ਮਾਇਆ ਹੈ, ਇਹ ਬੀ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਸਾਰ ਸਕਦੀ। ਭਾਈ ਹੀਰਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਰਾਗੀ ਚੜ੍ਹਾਈ ਕਰ ਚੁਕੇ ਹਨ, ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਕੀਰਤਨ ਸੁਣ ਕੇ ਲੋਕ 'ਵਾਹਵਾ' ਕਰਦੇ ਹੁੰਦੇ ਸਨ, ਤੇ ਅੱਜ ਬੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਕਦੇ ਕੀਰਤਨ ਸੁਣਿਆਂ ਹੈ, ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿਚ 'ਵਾਹਵਾ' ਕਰਦੇ ਹਨ। ਪਰ ਜੇ ਭਾਈ ਹੀਰਾ ਸਿੰਘ ਪਰਲੋਕ ਵਿਚ ਦੁਖੀ ਹੈ ਤਾਂ ਇਹ ਵਾਹਵਾ ਉਸ ਦਾ ਕੀ ਸਾਰੇਗੀ? ਪਰ ਜੇ ਉਸ ਨੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਦੇ ਦਰ ਤੇ ਕੀਰਤਨ ਕੀਤਾ ਹੈ 'ਧੰਨ ਧੰਨ ਸਤਿਗੁਰ ਨਾਨਕ' ਦੀ ਧੁਨੀ ਵਿਚ ਉਸ

www.sikhbookclub.com

ਦੀ ਸੁਰਤ ਇਕ-ਸੁਰਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਦੀ ਰਹੀ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਦੀ ਸੁਰਤ ਉਚੀ ਹੋ ਗਈ ਹੈ, ਦੁਖ ਰੋਗ, ਜਨਮ ਮਰਨ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਹੋ ਗਈ ਹੈ ਤੇ ਸਾਈਂ ਦੀ ਦਰਗਾਹ ਵਿਚ ਸਹਜ ਸੁਖ ਵਿਚ ਟਿਕ ਗਈ ਹੈ, ਲੀਨ ਹੋ ਗਈ ਹੈ।

"ਹੇ ਕੀਰਤਨੀਏ ! ਸਦਾ ਬਚ ਜਗਤ ਦੀ ਵਾਹਵਾ ਤੋਂ, ਜਗਤ ਦੀ ਵਾਹਵਾ ਮਾਇਆ ਹੈ, ਮੈਲ ਹੈ, ਦੁਰਗੰਧ ਹੈ। ਰੱਬ ਕੀਹ ਹੈ, ਇਕ ਮਿੱਠੀ ਪਰਮ ਸੂਖਮ ਸੁੰਗਧੀ, ਪਵਿਤ੍ਰ ਤੇ ਖੇੜਨਹਾਰ ਖੁਸ਼ਬੂ। ਕੀਰਤਨ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਜਦ ਦਿਲੋਂ ਸਤਿਗੁਰ ਦੀ ਸੇਧ ਰਖ ਕੇ ਕੀਰਤਨ ਕਰਦਾ ਤੇ ਨਾਮ ਜਪਦਾ ਹੈ ਉਹ ਰਸ-ਮਹਿਕ ਮਾਣਦਾ ਹੈ ਰੱਬ ਦੀ, ਜੋ ਜਗਤ ਨੂੰ ਮੋਹਨਹਾਰ ਖੁਸ਼ਬੋ ਹੈ। ਕੀਰਤਨੀਏ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਨਾਮ ਦਾ ਤੇ ਆਪਣੇ ਕੀਰਤਨ ਦਾ ਰਸ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਜਦ ਲੋਕ ਵਾਹਵਾ ਕਰਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਉਸ ਰੱਬੀ ਖੁਸ਼ਬੋ ਤੇ ਨਾਮ ਦੇ ਰਸ ਦੀ ਥਾਂਵੇਂ ਜਗਤ ਦੀ ਵਾਹਵਾ ਦਾ ਰਸ ਥਾਂ ਮਲ ਲੈਂਦਾ ਹੈ। ਬੱਸ ਇਹ ਰਸ ਆਯਾ ਤਾਂ ਉਹ ਰਸ ਗਿਆ, ਸੁਰਤ ਢੈ ਗਈ ਤੇ ਕੀਰਤਨੀਆਂ ਗਿਆ।

"ਕੀਰਤਨੀਆਂ ਜਦ ਆਪਣੇ ਪੂਜਯ ਇਸ਼ਟ ਨੂੰ ਸੁਣਾਕੇ ਕੀਰਤਨ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਆਪਣੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਨੂੰ ਰਿਝਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਸੁਣਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਬੀ ਓਸੇ ਦੇ ਗੁਣ ਗਾਉਣ ਵਿਚ ਉਤਸਾਹਤ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਨਾਲ ਉਸ ਦਾ ਸਿਮਰਨ ਦਾ ਰਸ ਵਧਦਾ ਹੈ। ਸਿਮਰਨ ਦਾ ਰਸ ਵਧਣ ਨਾਲ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਸਮੀਪਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਜੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੀ ਸਮੀਪਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਗਈ ਤਾਂ ਕੀਰਤਨੀਏ ਦੇ ਲੋਕ ਪ੍ਰਲੋਕ ਦੋਵੇਂ ਸਫਲ ਹੋ ਗਏ, ਜੀਵਨ ਦਾ ਲਾਹਾ ਮਿਲ ਗਿਆ, ਫੇਰ ਹੋਰ ਕਿਸ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦੀ ਲੋੜ ਬਾਕੀ ਰਹੀ?

"ਵਾਹਵਾ ਤੋਂ ਬਚਣ ਦਾ ਮਤਲਬ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਵਾਹਵਾ ਦੇ ਰਸ ਵਿਚ ਕੀਰਤਨੀਆਂ ਆਪਣੀ ਸੁਰਤ ਨੂੰ ਲਗਣ ਨਾ ਦੇਵੇ ਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਨਿੰਦਾ ਤੇ ਜ਼ਹਿਰ ਤੁੱਲ ਸਮਝ ਕੇ ਇਸ ਦੇ ਰਸ ਮਾਣਨ ਤੋਂ ਪ੍ਰਹੇਜ਼ ਕਰੇ। 'ਵਾਹਵਾ' ਆਵੇ ਤਾਂ ਖ਼ਬਰਦਾਰ ਹੋ ਜਾਵੇ ਕਿ ਇਹ ਮੇਰੇ ਗਿਰਾਉ ਦਾ ਕਾਰਨ ਆਇਆ ਹੈ।

"ਬੱਸ, ਇਹ ਇਕ ਨਿੱਕਾ ਜਿਹਾ ਨੁਕਤਾ ਜੇ ਦਿਲ ਵਿਚ ਰੱਖ ਲਵੇ ਤਾਂ ਕੀਰਤਨੀਆਂ ਬਚਿਆ ਰਹਿ ਸਕਦਾ ਹੈ ਤੇ ਓਹ ਕੀਰਤਨੀਆਂ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ 'ਭਲੋ ਭਲੋ ਰੇ ਕੀਰਤਨੀਆ' ਦਾ ਖ਼ਿਤਾਬ ਬਖ਼ਸ਼ਿਆ ਹੈ।

"ਆਮ ਇਨਸਾਨ ਨਾਲੋਂ ਕੀਰਤਨੀਆਂ (ਯਾ ਸਾਧੂ) ਜ਼ਿਆਦਾ ਖਤਰੇ ਵਿਚ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਮੇਲ ਵਿਚ ਬਹੁਤਾ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਹਰੇਕ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਦਾ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਬਣਦਾ ਹੈ। ਤੇ ਡਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਨੂੰ ਕੋਈ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਘਾਇਲ ਨਾ ਕਰ ਜਾਏ ਤੇ ਇਹ ਸੱਚ ਦੇ ਜੀਵਨ ਦੀ ਪਟੜੀ ਤੋਂ ਉਖੜ ਨਾ ਜਾਏ।

"ਆਸਾ ਦੀ ਵਾਰ ਵਿਚ ਇਹੋ ਇਕੋ ਗੱਲ ਹਰੇਕ ਸਿਖ ਪ੍ਰਤੀ ਦੱਸੀ ਹੈ ਕਿ ਜੀਵਨ ਸੱਚ ਦਾ ਬਸਰ ਕਰੋ, ਸੱਚ ਦੇ ਰਾਹ ਤੇ ਟੁਰਕੇ ਰੱਬ ਦੀ ਖੁਸ਼ਬੂ ਵਿਚ ਖਿੜੋ। ਇਸ ਵਾਰ ਦਾ ਕੀਰਤਨ ਬੀ ਇਸੇ ਲਈ ਰੋਜ਼ ਸਵੇਰੇ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਤਾਂ ਕਿ ਕੀਰਤਨੀਆਂ ਤੇ ਸ਼੍ਰੋਤਿਆਂ ਨੂੰ ਇਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਿਸ਼ਾਨਾ, ਉੱਚਾ ਅਸੂਲ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਚੇਤੇ ਆਉਂਦਾ ਰਹੇ ਤੇ

www.sikhbookclub.com

ਹਰ ਸਿੱਖ ਤਾਜ਼ਾ ਦਮ ਇਨ੍ਹਾਂ ਉਪਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰਕੇ ਆਪਣੇ ਦਿਨ ਦੇ ਕੰਮਾਂ ਕਾਜਾਂ ਵਿਚ ਰੁੱਝੇ ਤੇ ਤਾਜ਼ਾ ਸੁਣਿਆਂ ਉਪਦੇਸ਼ ਸਾਰਾ ਦਿਨ ਉਸਦਾ ਸਹਾਈ ਰਹੇ ਤੇ ਜੀਵਨ ਸੱਚ ਦੀ ਸੜਕੇ ਤੁਰਾਉਂਦਾ ਰਹੇ।"

ਸੰਨ ੧੯੪੩ ਦੇ ਵੈਸਾਖ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਵੈਸਾਖੀ ਤੇ ਸ੍ਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਜੀ ਦੀ ਯਾਤ੍ਰਾ ਪਰ ਬਾਹਰੋਂ ਆਏ ਪੰਥ ਪ੍ਰਸਿਧ ਇਕ ਬਿਰਧ ਰਾਗੀ ਸਿੰਘ ਇਕ ਹੋਰ ਸਜਣ ਨਾਲ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਆ ਗਏ। ਇਹ ਪੁਰਾਣੇ ਗੁਣੀ ਤੇ ਮੇਲੀ ਸਨ, ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਬੜੇ ਹਿਤ ਨਾਲ ਮਿਲੇ, ਸੁਖ ਆਨੰਦ ਪੁੱਛਣ ਪਿਛੋਂ ਸਹਿ ਸੁਭਾ ਗੱਲਾਂ ਛਿੜ ਪਈਆਂ। ਨਾਮ ਸਿਮਰਨ, ਇਸ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ, ਇਸ ਦਾ ਫਲ ਤੇ ਸਿਮਰਨ ਵਾਲੇ ਫਕੀਰ ਦਾ ਦਸ਼ਾ ਸੰਬੰਧੀ ਵਿਚਾਰ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਈ। ਆਪ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਫਕੀਰ ਲਈ ਲੋੜ ਹੈ ਕਿ ਸਿਮਰਨ ਦੇ ਸਿੱਧੇ ਰਸਤੇ ਤੇ ਟੁਰਦਾ ਰਹੇ, ਇਹ ਵੀਚਾਰ ਛੱਡ ਕੇ ਕਿ ਇਸ ਦਾ ਫਲ ਮੈਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਨਹੀਂ ਯਾ ਕਦੋਂ ਹੋਵੇਗਾ? ਕਬੀਰ ਜੀ ਫੁਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ: "ਕਹੁ ਕਬੀਰ ਅਖਰ ਦੁਇ ਭਾਖਿ।। ਹੋਇਗਾ ਖਸਮੁ ਤ ਲੇਇਗਾ ਰਾਖਿ।।" ਫਿਰ ਆਪ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਸਿਮਰਨ ਸੁਰਤ ਇਕਾਗ੍ਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਇਕਾਗ੍ਰ ਤਬੀਅਤ ਵਿਚ ਵਾਕ ਸਿੱਧੀ ਬੀ ਆ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਪਰ ਜਦ ਵਾਕ ਸਿੱਧੀ ਆਈ ਤੇ ਫਕੀਰ ਨੇ ਇਹ ਸਮਝ ਲਿਆ ਕਿ ਹੁਣ ਮੈਂ ਕੁਝ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹਾਂ, ਤਾਂ ਜਾਣ ਲਓ ਕਿ ਉਸ ਦਾ ਗਿਰਾਉ ਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਕਿਉਂ ਕਿ ਹਕੀਕਤ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕਰਨ ਕਰਾਵਨਹਾਰ ਮਨੁੱਖ ਨਹੀਂ, ਪਰ ਕੋਈ ਹੋਰ ਹੈ, 'ਮਾਨੁਖ ਕੈ ਕਿਛੁ ਨਾਹੀ ਹਾਥਿ'। ਓਹ ਕਰਨ ਕਰਾਵਨਹਾਰ ਕਿਸੇ ਵੇਲੇ ਫਕੀਰ ਦੇ ਅੰਦਰ ਆ ਕੇ ਆਪਣਾ ਕੋਈ ਕੌਤਕ ਕਰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜੇ ਫਕੀਰ ਕਹੇ ਕਿ ਮੈਂ ਕੀਤਾ ਹੈ ਤਾਂ ਇਹ ਗਲਤ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਜੇ ਦੂਜੇ ਦਿਨ ਉਹ ਆਪਣੀ ਮਰਜ਼ੀ ਨਾਲ ਕਰਨਾ ਚਾਹੇਗਾ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕੇਗਾ। ਤੇ ਜੇ ਕਦੇ ਹੋ ਗਿਆ ਤੇ ਕਦੇ ਨਾ ਹੋ ਗਿਆ, ਮਹਿਮਾ ਵਧ ਗਈ, ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਪੂਜਾ ਪ੍ਰਤਿਸ਼ਠਾ ਫੈਲ ਗਈ ਤਾਂ ਫਿਰ ਫਕੀਰ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਆਏ ਦੀ ਅਰਜ਼ ਤੇ ਗਰਜ਼ ਪੂਰੀ ਕਰਨੀ ਪਏਗੀ ਜੋ ਉਹ ਪੂਰੀ ਕਰ ਨਹੀਂ ਸਕੇਗਾ। ਜਦ ਕਰ ਨਾ ਸਕੇਗਾ ਤਦ ਉਸ ਨੂੰ ਫਿਰ ਕੋਈ ਦੰਭ ਤੇ ਪਖੰਡ ਰਚਣੇ ਪੈਣਗੇ ਤੇ ਸਿਮਰਨ ਦਾ ਰਸ ਉੱਕਾ ਹੀ ਵਿਦਾ ਹੋ ਜਾਏਗਾ।

ਫਕੀਰ ਬਚਦਾ ਤਾਂ ਹੈ ਜੇ ਐਸੇ ਵਾਕਜਾਤ ਤੇ ਹੋਰ ਮੁਹਤਾਤ ਹੋ ਜਾਏ, ਸਮਝੇ ਕਿ ਇਹ ਤਾਂ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦਾ ਕੋਈ ਕੌਤਕ ਮੈਨੂੰ ਛਲਣ ਲਈ ਆਇਆ ਹੈ ਮੈਂ ਖ਼ਬਰਦਾਰ ਰਹਾਂ, ਮਤਾਂ ਗਿਰਾਉ ਹੋ ਜਾਵੇ ਤੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਮਹਿਮਾਂ ਵਿਚ ਫਸਕੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਸਿਮਰਨ ਦੇ ਰਸ ਤੋਂ ਟੁੱਟ ਜਾਵਾਂ। ਤੁਸੀਂ ਰਾਗੀ ਸਿੰਘ ਹੋ ਰਾਗੀ ਸਿੰਘਾਂ ਦਾ ਦਰਜਾ ਸਾਡੇ ਵਿਚ ਬੜਾ ਉੱਚਾ ਹੈ। ਏਹ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੇ ਵਿਚੋਲੇ ਹਨ, ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੇ ਵਜ਼ੀਰ ਹਨ, ਕੀਰਤਨ ਦੀ ਦਾਤ ਬਖਸ਼ਕੇ, ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਨਾਲ ਜੋੜਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਨੁਕਸ ਵਾਲੀ ਇਕ ਗਲ ਹੈ ਕਿ ਬਹੁਤਿਆਂ ਵਿਚ ਆਮ ਤੌਰ ਤੇ ਈਰਖਾ ਦਾ ਨਿਵਾਸ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਸ਼ਾਂਤੀ ਸਰੋਵਰ ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿਚ ਨਿਤਾਪ੍ਰਤੀ ਵੱਸਕੇ ਅੰਦਰੋਂ ਆਵੇ ਦੀ ਅੱਗ ਨਹੀਂ ਬੁਝਦੀ। ਕਿਸੇ ਸਮਾਗਮ ਤੇ ਚਾਰ ਜਥੇ ਇੱਕਠੇ ਹੋ ਜਾਣ ਤਾਂ ਈਰਖਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ: 'ਮੈਨੂੰ ਚੰਗਾ ਵਕਤ ਨਹੀਂ ਮਿਲਿਆ, ਉਸਨੂੰ

ਚੰਗਾ ਕਿਉਂ ਮਿਲਿਆ', 'ਮੈਨੂੰ ਥੋੜਾ ਵਕਤ ਮਿਲਿਆ ਉਸ ਨੂੰ ਜ਼ਿਆਦਾ ਕਿਉਂ ਮਿਲਿਆ, ਜੇ ਕਿਸੇ ਜਥੇ ਦਾ ਕੋਈ ਸਿੰਘ ਵੇਲੇ ਸਿਰ ਮਸਤਾਨਾ ਹੋ ਜਾਏ ਤਾਂ ਦੂਜਾ ਜਥਾ ਆਪਣਾ ਆਦਮੀ ਉਸ ਦੇ ਵਕਤ ਟਪਾਉਣ ਲਈ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ, ਇਹ ਰੋਗ ਬੜਾ ਮਾੜਾ ਹੈ, ਜੋ ਰਾਗੀ ਸਿੰਘਾਂ ਵਿਚ ਹੋਣਾ ਨਹੀਂ ਚਾਹੀਦਾ। ਇਸ ਦਾ ਇਕ ਭਾਰੀ ਨੁਕਸਾਨ ਹੋਇਆ ਬੀ ਹੈ ਕਿ ਸ਼ਿਮਲੇ ਵੱਲ ਇਕ ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ ਡਾਕਟਰ ਆ ਕੇ ਟਿਕਿਆ, ਓਧਰ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਫੈਲੀ ਇਕ ਖਾਸ ਬੀਮਾਰੀ ਦਾ ਉਸ ਨੇ ਮੁਫਤ ਇਲਾਜ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ, ਸੈਂਕੜੇ ਰਾਜ਼ੀ ਕੀਤੇ ਤੇ ਇਉਂ ਉਹਨਾਂ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਉਸ ਦੀ ਮਾਨਤਾ ਬੜੀ ਵਧ ਗਈ। ਉਹ ਕੁਝ ਧਾਰਮਕ ਸੁਭਾਉ ਦਾ ਬੰਦਾ ਸੀ, ਕਿਸੇ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਉਸ ਨੇ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦਾ ਕੀਰਤਨ ਸੁਣਿਆ, ਮਨ ਮੋਹਿਆ ਗਿਆ, ਇਕ ਜਥਾ ਰਾਗੀ ਸਿੰਘਾਂ ਦਾ ਨੌਕਰ ਰਖ ਲਿਆ ਤੇ ਨੇਮ ਨਾਲ ਕੀਰਤਨ ਸੁਣਨਾ ਆਰੰਭ ਕੀਤਾ। ਇਕ ਦਿਨ ਰਾਗੀ ਸਿੰਘ ਆਪੋ ਵਿਚੀ ਇਤਨੇ ਲੜੇ ਕਿ ਜੁੱਤੀਓ ਜੁੱਤੀ ਹੋ ਪਏ। ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ ਡਾਕਟਰ ਨੇ ਰਾਗੀ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਬੁਲਾਕੇ ਹਿਸਾਬ ਚੁਕਾ ਕੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਾਓ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਾਂਤੀ ਸਰੋਵਰ ਵਿਚ ਵੱਸ ਕੇ ਫਿਰ ਈਰਖਾ ਕ੍ਰੋਧ ਦੀ ਅੱਗ ਸਾੜ ਰਹੀ ਹੈ, ਉਹਨਾਂ ਪਾਸੋਂ ਮੈਂ ਕੀ ਲਾਹਾ ਲੈ ਸਕਦਾ ਹਾਂ। ਉਹ ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ ਡਾਕਟਰ ਜੇ ਰਾਗੀਆਂ ਦੇ ਪਜਾਰ ਦੀ ਬਦੌਲਤ ਸਿਖੀ ਦੇ ਪਿਆਰ ਵਾਲਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਤਾਂ ਸਹਿਜ ਸੁਭਾ ਹੀ ਓਧਰ ਦੀ ਜਨਤਾ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੇ ਇਸ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਰਸ ਦੀ ਚੱਖਣਹਾਰ ਹੋ ਜਾਂਦੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਓਧਰਲੇ ਲੋਕ ਉਸ ਡਾਕਟਰ ਦੀ ਏਥੋਂ ਤਕ ਮੰਨਦੇ ਸਨ ਕਿ ਉਸ ਦੀ ਆਗਜਾ ਬਿਨਾਂ ਵਿਆਹ ਤੱਕ ਬੀ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਸਨ।

ਰਾਗੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਕਿਹਾ: ਸੱਚ ਹੈ, ਇਹ ਰੋਗ ਸਾਡੇ ਵਿਚ ਹੈ, ਆਪ ਅਸੀਸ ਦਿਓ ਇਹ ਦੂਰ ਹੋਵੇ, ਆਪ ਦਾ ਖ਼ਾਨਦਾਨ ਮਹਾਰਾਜ ਕੌੜਾ ਮਲ ਦੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਸਿੱਖੀ ਤੇ ਫਕੀਰੀ ਦੇ ਪ੍ਰੇਮ ਵਾਲਾ ਹੈ, ਆਪ ਦੀ ਅਸੀਸ ਵਿਚ ਅਸਰ ਹੈ, ਆਪ ਦੇ ਬਾਪ ਦਾਦਾ ਨੇ ਮਾਇਆ ਨੂੰ ਲੱਤ ਮਾਰੀ ਰੱਖੀ ਹੈ, ਓਹੋ ਸਿਫਤਾਂ ਆਪ ਜੀ ਵਿਚ ਮੌਜੂਦ ਹਨ ਤੇ ਆਪ ਜੀ ਦਾ ਇਕ ਵਾਕਜਾ ਸਾਨੂੰ ਆਪ ਦੇ ਪਿਆਰ ਵਾਲੇ ਇਕ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਆਪ ਆਪਣੀ ਜ਼ੁਬਾਨੀ ਅਪਣਾ ਹੱਡ ਬੀਤਿਆ ਸੁਣਾਇਆ ਸੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਬਾਰੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਮੇਰਾ ਮਾਇਆ ਨਾਲ ਬੜਾ ਘੋਲ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਕਿਸੇ ਵੇਲੇ ਮੈਂ ਲਖਪਤੀ ਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਤੇ ਕਿਸੇ ਵੇਲੇ ਕੱਖੋਂ ਹੌਲਾ। ਅਨੇਕ ਵਾਰ ਐਸਾ ਹੋਇਆ ਹੈ ਕਿ ਮੇਰੀਆਂ ਜੇਬਾਂ ਨੇ ਮਾਇਆ ਨਹੀਂ ਸੰਭਾਲੀ, ਪੰਜਾਹ ਪੰਜਾਹ ਸਠ ਸਠ ਹਜ਼ਾਰ ਸੈਂਕੜੇ ਵਾਰ ਮੇਰੀਆਂ ਜੇਬਾਂ ਵਿਚ ਆਏ ਤੇ ਚਲੇ ਗਏ। ਇਕ ਵਾਰ ਮੇਰੇ ਚਿਤ ਵਿ ਆਈ ਕਿ ਮੇਰੇ ਪਾਸ ਤਾਂ ਮਾਇਆ ਠਹਿਰਦੀ ਨਹੀਂ, ਜਿਵੇਂ ਆਉਂਦੀ ਹੈ ਚਲੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤੇ ਮੈਂ ਇਸ ਤੋਂ ਕਦੇ ਕੋਈ ਸਾਰਥਕ ਕੰਮ ਲਿਆ ਨਹੀਂ, ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਜੀ, ਜੋ ਮੇਰੇ ਅਤਿ ਸਤਿਕਾਰ ਯੋਗ ਮਿਤ੍ਰ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਘਰ ਦਾ ਖਰਚ ਬੜਾ ਹੈ, ਲੰਗਰ ਹੀ ਮਾਨ ਨਹੀਂ। ਆਏ ਗਏ ਸੱਜਣ ਮਿਤ੍ਰ ਸਾਧੂ ਸੰਤਾਂ ਦਾ ਅੰਤ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦਾ, ਐਤਕੀ ਮਾਇਆ ਆਵੇ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਲੰਗਰ ਵਿਚ ਕੁਝ ਪਾਈਏ। ਕੁਝ ਦਿਨਾਂ ਬਾਅਦ ਖੀਸੇ ਪੁਰ ਹੋਏ ਤਾਂ ਅਪਣੇ ਇਰਾਦੇ ਵਿਚ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹ ਮੈਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਆਇਆ ਤੇ ਭਰੀਆਂ ਜੇਬਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕੁਝ ਨੋਟਾਂ ਦੀਆਂ ਥੱਬੀਆਂ ਕੱਢੀਆਂ, ਅਨੁਮਾਨ ਲਾਇਆ